אישים באגרות הראי"ה

ר' צבי שניאור, משגיח הערלה במושבות

המשגיח על הערלה בכרמי המושבות · שנות חייו אינן ידועות לנו

7 אגרות

דברי הרב קוק ודברי הרב שלמה אבינר, ונוסח האגרות המלא

igrot.shlomo-aviner.net

בקצרה

ר' צבי שניאור היה המשגיח הכללי על הערלה בכרמי המושבות, וניהל את הפנקס שבו נרשמו הנטיעות. פרטים ביוגרפיים עליו לא מצאנו במקורות שבדקנו, ומה שידוע עליו כאן הוא מן האגרות. באגרת מסיוון תרס"ח (1908) הוא כבר נזכר כמנוח.

הרב קוק על ר' צבי שניאור

בחורף תרס"ז (1907) ביקשה הנהלת יקב ראשון לציון (ראו בפרשת הכשרות והשבת ביקבי המושבות) לחסוך בהוצאות ולסלק את ר' שניאור. הרב קוק עמד לימינו בתוקף: הוא דרש מזאב גלוסקין לשלם לו את שכרו, כי אם יניח המשגיח את עבודתו יישארו כרמי ארץ ישראל חשודים באיסור ערלה (כרך א', אגרת נח). הרב קוק כותב "הנני עומד לימינו של המשגיח ר' שניאור", ומסביר שעובד שאיבד את פרנסתו בשביל החיסכון ראוי לפחות לפיצוי כמו שאר הפועלים, ושבלי הפנקס שבידו אי אפשר להשגיח כראוי (כרך א', אגרת ס).

הרב קוק הוסיף שבשנה זו ודאי צריך ר' שניאור לקבל את שכרו כמקודם (כרך א', אגרת סה), וכתב בחריפות: "אינני מסכים על סילוקו של הר' שניאור בשום אופן", כי כל ידיעת נטיעות הערלה בנויה על רשימות הפנקס שבידו (כרך א', אגרת סו). לרב יוסף הלוי, משגיח היקב, כתב שכנראה יצטרכו לעמוד נגד הנהלת היקב בתוקף (כרך א', אגרת סז). לבסוף קבע הרב קוק הסדר: ר' שניאור יעביר את ספרי הרישום ליקב דרך הרב יוסף הלוי, יקבל העתק מאושר, וישגיח על הכרמים הקשורים ליקב בשכר קבוע (כרך א', אגרת עד).

אחרי פטירתו, הרב קוק כותב לרבני ירושלים שאי אפשר עוד למסור את כל ההשגחה ביד אחת, כי "גבר זריז וממולא ובקי בענין כהמנוח הר"צ שניאור ז"ל כמעט שאין למצא", ולכן החל להעמיד משגיחים מיוחדים בכל מושבה (כרך א', אגרת קמב).

האגרות

כרך א', אגרת נח: לזאב גלוסקין: יש לשלם למשגיח ר' שניאור את שכרו, כדי שכרמי ארץ ישראל לא יישארו חשודים באיסור ערלה.

"שהכרח הוא לשלם להמשגיח הר' שניאור את שכרו בעבר"

כרך א', אגרת ס: לזאב גלוסקין: הרב קוק עומד לימינו של ר' שניאור, ולא יסכים לסילוקו עד שיימצאו משגיחים אחרים שאפשר לסמוך עליהם.

"ראשית הנני עומד לימינו של המשגיח ר' שניאור"

כרך א', אגרת סה: לזאב גלוסקין: בשנה זו ר' שניאור צריך לקבל את שכרו כמקודם.

"צריך שבשנה זו ודאי יקבל הר' שניאור את שכרו כמקודם"

כרך א', אגרת סו: לזאב גלוסקין: הרב קוק אינו מסכים בשום אופן לסילוקו של ר' שניאור, כי ידיעת נטיעות הערלה בנויה על הפנקס שבידו.

"אינני מסכים על סילוקו של הר' שניאור בשום אופן"

כרך א', אגרת סז: לרב יוסף הלוי: עדיין אין תשובה מגלוסקין בעניין המשגיח, וכנראה יצטרכו לעמוד נגדם בתוקף.

"עוד לא אדע תשובת ה' גלוסקין ע"ד ענין המשגיח"

כרך א', אגרת עד: למנהלי היקב: ההסדר עם ר' שניאור משגיח הערלה - העברת ספרי הרישום, שכרו, ותחום השגחתו.

"ע"ד יחושם אל הר' שניאור משגיח הערלה"

כרך א', אגרת קמב: לרבני ירושלים: אחרי פטירת ר' צבי שניאור אין מי שימלא את מקומו, ולכן הרב קוק מעמיד משגיחים בכל מושבה.

"גבר זריז וממולא ובקי בענין כהמנוח הר"צ שניאור ז"ל כמעט שאין למצא"

נוסח האגרות – עם ביאור

7 האגרות שבהן נזכר ר' צבי שניאור, לפי סדר הכרכים, כל אחת עם התמצית שלה. הביאור משולב בתוך נוסח האגרות: בסוגריים מרובעים, באות קטנה ועל רקע תכלת. הוא אינו חלק מלשון האגרת

אגרות הראי"ה – כרך א' – אגרת נח

תמצית האגרת

תאריך ומקום: ט"ז שבט תרס"ז - יפו **נמען:** מר זאב גלוסקין (הנהלת יקב ראשון לציון)

הרב קוק דורש לשלם למשגיח ר' שניאור את שכרו, ומבקש שהמשגיח ימשיך בתפקידו כדי שכרמי ארץ ישראל לא יהיו חשודים באיסור ערלה, במיוחד לקראת הכנות הפסח.

עיקרי הדברים

- השגחת ערלה ביקבים.
- שכר המשגיח.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה[1], עה"ק[2] יפו ת"ו[3], ט"ז שבט תרס"ז[4].

לכבוד האדון המרומם מר זאב גלוסקין [מנהל חברת "כרמל", שמכרה את יין המושבות] נ"י[5], שלו'[6].

הנני בזה עוד הפעם להיות כמזכיר לכבוד אדוני, שהכרח הוא לשלם להמשגיח הר' שניאור את שכרו בעבר. וע"ד[7] המשטר על להבא, צריכים לדרש הנוגעים בדבר בד"ת[8], או שיגמרו ביניהם לבין עצמם, איך לחלק ביניהם את התשלומין. אבל מה שנוגע לתעודת הכשרות, אינני יכול לחפוץ לדעת מסכסוכי הממונות שיש בשכר המשגיח. אנכי דורש בדרך רשמי, שהמשגיח יעמד על משמרתו, ולא ישארו כרמי ארץ אבותינו חשודים באיסור ערלה, [פירות העץ בשלוש השנים הראשונות לנטיעתו אסורים באכילה ובהנאה (ויקרא יט, כג)] - שהוא אסור אפילו בהנאה, - לעיני כל ישראל, שתורת אלקים ומצותיו חביבה עליהם כנפשם. פגם זה אינני יכול להניח שיפול, אפילו על משך זמן קצר, על נחלת ד' באה"ק[9]. ואם יניח המשגיח את ידו מעבודתו, בשביל מניעת שכרו, ביחוד במשך הזמן הקרוב לפרס הפסח, [לזמן שלפני פסח] שהעבודה מתחלת בתלישת הערלה ובירורה, [תלישת פרחי הגפנים שבשנות הערלה, כדי שלא יתערבו ענביהם עם ענבי הכרמים המותרים] תוכל להולד מזה חלילה מבוכה נוראה מאד. יראה כבודו שאני כותב דברי אלה בדמי לבבי, [בכאב לבי] ויחוס נא להרגיע רוחי הסוער ונכאב בתשובתו הרוממה, שאקוה שתשיב לי מנוחת נפשי.

ברגשי כבוד וברכת ד' מציון

הק' אברהם יצחק הכהן קוק הנ"ל

1. ב"ה - ברוך השם
2. עה"ק - עיר הקודש
3. ת"ו - תבנה ותכונן
4. תרס"ז - השנה תרס"ז (1906/1907)
5. נ"י - נרו יאיר
6. שלו' - שלום
7. וע"ד - ועל דבר
8. בד"ת - בדברי תורה
9. באה"ק - בארץ הקודש

אגרות הראי"ה – כרך א' – אגרת ס

תמצית האגרת

תאריך ומקום: כ"ג שבט תרס"ז - יפו **נמען:** מר זאב גלוסקין

הרב קוק מודה על מכתב מרגיע בעניין השגחת הערלה, ומבקש שישאלו את דעתו לפני החלטות על הכשרות. הרב קוק אינו מתנגד להעסיק משגיחים מקומיים בכל מושבה, אך סבור שעדיף משגיח שזה עיסוקו העיקרי. בכל מקרה אין לפטר את ר' שניאור בלי פיצוי, ויש לקבל ממנו את הפנקס שבו רשומות הנטיעות.

עיקרי הדברים

- השגחת ערלה.
- הגנה על משגיח הכשרות.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה[1], עה"ק[2] יפו ת"ו[3], כ"ג שבט תרס"ז[4].

אדון נכבד רב ערך מר זאב גלוסקין נ"י[5], שלו'[6] וברכה.

יחולו ברכות על ראש כבודו, על אשר הרגיע רוחי במכתבו הנכבד, בדבר השגחת הערלה. אמנם כן, סוער ונכאב היה רוחי, והיה לי ע"ז[7] יסוד נכון. בצדק ראוי לי לחשוב, שבשאלה הנוגעת למצב הכשרות ראוי לדרש ג"כ[8] את דעתי קודם שמחליטים אותה. ת"ל[9] חס אני הרבה על ממונם של ישראל, [על פי "התורה חסה על ממונם של ישראל" (ראש השנה כז)] ואם אך ימצא לנו איזה דרך איך להקל העול, ודאי לא אכביד בשביל טובתו של יחיד את העול של הרבים. והנה יוכל להיות שיצא הדבר אל הפועל להשיג משגיחים פרטיים בכל מושבה, אבל אינני יודע אם הרבה ריוח יהיה בזה. השכר שיצא על היחיד הקבוע יהיה לפי זה נחלק ליחידים רבים, ולענין עצם הזהירות, גם אפילו לענין הריקלמה של הכשרות, [הפרסום של כשרות היין] ודאי יותר טוב שיהיה המשגיח איש שעיקר עסק שלו היא ההשגחה. אמנם אפילו אם נוכל להוציא הדבר לאור, להעמיד משגיחים פרטיים, צריך הדבר הכנה גדולה. ראשית הנני עומד לימינו של המשגיח ר'[10] שניאור, שאם יסלקוהו מפני החסכון לא יהיה גרוע הוא מכל פועל שסלקוהו, שנתנו לכ"א מהם איזה סכום בתור פרס. וזה העוסק בעבודת שמים, שיסוד העסק תלוי עליו גם במעמדו החמרי, ודאי איננו גרוע מיתר הפועלים המסתלקים. ושנית, צריך שהר' שניאור ימסור את הפנקס, שרק על ידו ועל פי סגנונו אפשר לנהל בקרת בטוחה בעניני הערלה, וכל משגיח פרטי יהיה צריך להוציא רשימה על פי פנקסו, ולהתרגל בעבודת ההשגחה על פי דרכו. וקודם שיתברר לי, שישנם משגיחים כאלה, שיוכל לבבי לסמוך עליהם, לא אוכל להסכים על סילוקו של הר' שניאור. ע"כ[11] הנני מצפה להתראות עם כבודו, בעת אשר יקח מועד לכבדני בביקורו, ונברר הדברים באופן היותר נאות לטובת הענין, ששנינו כאחד דורשים אותו לטובה בלא לב ולב. [בלב שלם, בלי מחשבה כפולה (על פי דברי הימים א יב, לד)]

ברגשי כבוד וברכת ד' מציון

הק'[12] אברהם יצחק ה"ק[13] הנ"ל[14]

1. ב"ה - ברוך השם
2. עה"ק - עיר הקודש
3. ת"ו - תבנה ותכונן
4. תרס"ז - השנה תרס"ז (1906/1907)
5. נ"י - נרו יאיר
6. שלו' - שלום
7. ע"ז - על זה
8. ג"כ - גם כן
9. ת"ל - תודה לא-ל
10. ר' - רבי
11. ע"כ - על כן
12. הק' - הקטן
13. ה"ק - הכהן קוק
14. הנ"ל - הנזכר לעיל

אגרות הראי"ה – כרך א' – אגרת סה

תמצית האגרת

תאריך ומקום: ד' אדר תרס"ז - יפו **נמען:** מר זאב גלוסקין

הרב קוק דורש שהמשגיח ר' שניאור יקבל את שכרו כרגיל השנה. הרב קוק מחזיר את הציק שנשלח לו, כי אינו עוסק בכספים. הרב קוק דוחה רעיון של משגיחים מתנדבים, כי השגחה דורשת עבודה ומקצועיות, ומזכיר שכל פגם בכשרות פוגע בכבוד ארץ ישראל.

עיקרי הדברים

- השגחת כשרות מקצועית.
- התרחקות הרב מענייני כספים.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה[1], עה"ק[2] יפו ת"ו[3], ד' אדר תרס"ז[4].

אדון נעלה מר זאב גלוסקין נ"י[5], שלו'[6].

קבלתי מכתבו הנכבד עם הטשיק. [השק (המחאה בנקאית)] ממוצא מכתב כבודו הנני מבין, שבשנתנו ס"ז גם האסיפה מסכמת שלא תעשה שום התחדשות בנוגע למשמרת ההשגחה, כאשר הוא באמת דבר נמנע, אפילו אם יהי'[7] אפשר לסגנן את הדבר באופן אחר, לצאת אל הפועל בזמן קצר. א"כ[8] צריך שבשנה זו ודאי יקבל הר' שניאור את שכרו כמקודם. ובכן אקוה, שמעתה לא יהי' בזה כל עיכוב. אמנם על להבא, הנה הסך ששלח כי[9] ע"פ[10] הטשיק להוצאות הענין, איני יודע כלל על מה להוציא כסף, ובכלל איני רגיל בעניני כספים והוצאות חשבוניות, ע"כ[11] לא אוכל לקבל תח"י[12] את הסך הנועד לזה. אם יהי' הענין דורש, שאעשה בשביל כך נסיעה מיוחדת למושבות, הלא ישלחו עגלה, ואיזה הוצאות עוד יש כאן. ובענין השכר של משגיחים מקומיים, אם אראה שהדבר אפשר, גם זה הלא נוגע הוא להיקב [ליקב, כלומר לחברת היין] כמו שכרו של המשגיח הכללי דעכשו. הנני משער שהאסיפה חושבת שאפשר שיהיה הדבר מתנהג ע"פ משגיחים מתנדבים מיושבי המושבות, אבל דבר זה א"א[13], "אסיא דמגן מגן שוה". [רופא שמרפא בחינם – שווה חינם (ארמית, על פי בבא קמא פה)] ההשגחה צריכה לעבודה וטורח גדול, וא"א[14] לסמוך בענין עקרי כזה על נדבות מתנדבים. בכלל צריך הצעד הזה עוד מתינות מרובה לבד כמה שהדין דורש, אל נשכח כי עינים רבות מבני אדם ג"כ[15] צופיות עלינו, וכל עילה בכשרות [פקפוק בכשרות] אם רק יהי' לה איזה בית-אחיזה, [מקום להיאחז בו] תוכל לפגם, חלילה, פגם גדול במצב העסק, וביותר לכבודה של ארץ-אבותינו, החביבה לנו כנשמתנו. עיני נשואות לשמים, שיתקננו ד' בעצה טובה מלפניו בחסדו יתי'[16].

ברגשי כבוד וברכה,

הק' אברהם יצחק ה"ק הנ"ל

1. ב"ה - ברוך השם
2. עה"ק - עיר הקודש

3. ת"ו - תבנה ותכונן
4. תרס"ז - השנה תרס"ז (1906/1907)
5. נ"י - נרו יאיר
6. שלו' - שלום
7. יהי' - יהיה
8. א"כ - אם כן
9. כ' - כבוד
10. ע"פ - על פי
11. ע"כ - על כן
12. תח"י - תחת ידי
13. א"א - אי אפשר
14. וא"א - ואי אפשר
15. ג"כ - גם כן
16. ית' - יתברך

אגרות הראי"ה – כרך א' – אגרת סו

תמצית האגרת

תאריך ומקום: ח' אדר תרס"ז - יפו **נמען:** מר זאב גלוסקין

הרב קוק מסרב בתוקף לסילוק המשגיח ר' שניאור לפני שיוקם סדר השגחה אחר, וקובע שלא לכורמים לפסוק בענייני איסור והיתר. הרב קוק מבקש להחזיר את הצ'ק בשליח, ומזהיר שבלי הפנקס של המשגיח כל הכרמים יהיו בספק ערלה.

עיקרי הדברים

- סמכות הרבנות בכשרות.
- איסור ערלה בכרמי ארץ ישראל.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה[1], עה"ק[2] יפו ת"ו[3], ח' אדר תרס"ז[4].

לכ' האדון הנעלה מר זאב גלוסקין נ"י[6], שלו'[7].

הגיעני מכתבו הנכבד.

אינני מסכים על סילוקו של הר' שניאור בשום אופן, עכשו טרם שנוסד סדר של השגחה בטוחה אחרת, וטרם שאני יודע איך יוסד הענין. לא לכורמים המשפט להתערב בעניני איסור והיתר, כי"א[8] לעומדים ומיוחדים ע"ז[9].

שאהי'[10] אנכי המחפש את המשגיחים, והעוסק בתשלומין שלהם, זה הוא דבר שא"א[11]. אפילו ליום א'. אינני איש של כספים ועסקי ממון כלל. ע"כ[12] יטיב נא כבודו להודיעני, איך לשלח בחזרה לידו את הטשיק, ע"י[13] איש בטוח, כי איני חפץ לשלחו ע"י פאסט. [דואר]

הנני שונה בזה לכבודו את האמת המרה, שאם יעמד הר' שניאור בסילוקו, ומשגיחים אחרים א"א[14] שיסודרו בלא סיוע שלו כלל, כי יסוד הידיעה של נטיעות הערלה בנוי הוא ע"פ[15] רשימות הפנקס שתחת ידו, אז כל הכרמים בכלל אינם מוחזקים בכשרות, וחלילה חלילה לנו להביא את כרמי ארץ-אבותינו למצב השפל הזה, שיהי'[16] איסור ספק ערלה רביע עלייהו. [שיהיה מוטל עליהם חשש של איסור ערלה (ארמית: "רביע עלייהו" – רובץ עליהם)]

הנני חותם ובלבבי אש יגון נורא יוקדת, אך זיק תקוה זורחת, כי נוכל לתקן עוד בעזרת צור ישראל, אשר עיניו בארץ חמדה.

ברגשי כבוד וברכה,

הק' אברהם יצחק ה"ק הנ"ל

1. ב"ה - ברוך השם
2. עה"ק - עיר הקודש

3. ת"ו - תבנה ותכונן
4. תרס"ז - השנה תרס"ז (1906/1907)
5. לכ' - לכבוד
6. נ"י - נרו יאיר
7. שלו' - שלום
8. כ"א - כי אם
9. ע"ז - על זה
10. שאהי' - שאהיה
11. שא"א - שאי אפשר
12. ע"כ - על כן
13. ע"י - על ידי
14. א"א - אי אפשר
15. ע"פ - על פי
16. שיהי' - שיהיה

אגרות הראי"ה – כרך א' – אגרת סז

תמצית האגרת

תאריך ומקום: י"א אדר תרס"ז - יפו **נמען:** הרב יוסף הלוי

הרב קוק מעדכן שעדיין לא קיבל תשובה מגלוסקין בעניין המשגיח, וייתכן שיצטרכו לעמוד בתוקף. בעניין כלאים הרב קוק קובע שאם אדם זרע ליד כרם חברו, נאסרים רק הזרעים ולא הגפנים, ולכן אין לכך נגיעה ליקב.

עיקרי הדברים

- הלכות כלאי הכרם.
- השגחה ביקב.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה[1], עה"ק[2] יפו ת"ו[3], י"א אדר תרס"ז[4].

לכבוד ידידי הרב הגדול מו"ה[5] יוסף הלוי נ"י[6], שלו'[7] וברכה.

אחרתי דברי מפני הטרדא, ואת כי[8] הסליחה.

עוד לא אדע תשובת ה' גלוסקין [זאב גלוסקין, מנהל אגודת הכורמים] ע"ד[9] ענין המשגיח. כפי הנראה שנהי'[10] צריכין לעמוד נגדם בחזקה בזה, השי"ת[11] יעזרנו.

ענין הכלאים ["כלאי הכרם": זריעת תבואה או ירק בתוך כרם או סמוך לו] לא אדע אם נוגע להיקב. כי כפי הנראה לא נמצא חשש מחודש לכלאים, אצל בעה"ב[12] אחד, יותר מבכל השנים, כי"א[13] ע"י[14] סמיכת הגבולים שבין אחד לחבירו. א"כ[15] אפילו ימצא מי שיזרע אצל כרמו של חבירו, יאסרו רק הזרעים ולא האילנות. רק הענין מצד עצמו צריך השגחה, מפני המכשול שבעצם האיסור של מעשה הזריעה, ובאיסור הזרעים, אבל ליחש זה להיקב לא יתכן לפ"ד[16], רק אם יש חשש ג"כ[17] שאצל היחידים יחודשו כלאים.

והנני בזה דוש"ת[18],

הק' אברהם יצחק ה"ק הנ"ל

1. ב"ה - ברוך השם
2. עה"ק - עיר הקודש
3. ת"ו - תבנה ותכונן
4. תרס"ז - השנה תרס"ז (1906/1907)
5. מו"ה - מורנו הרב
6. נ"י - נרו יאיר
7. שלו' - שלום
8. כ' - כבוד
9. ע"ד - על דבר
10. שנהי' - שנהיה
11. השי"ת - השם יתברך

12. בעה"ב - בעלי הבתים
13. כ"א - כי אם
14. ע"י - על ידי
15. א"כ - אם כן
16. לפ"ד - לפי דעתי
17. ג"כ - גם כן
18. דוש"ת - דורש שלומו ותורתו

אגרות הראי"ה – כרך א' – אגרת עד

תמצית האגרת

תאריך ומקום: (תרס"ז) - יפו **נמען:** מנהלי היקב בראשון לציון

הרב קוק מודיע על הסדר שנקבע עם משגיח הערלה ר' שניאור: הוא ימסור את ספרי הרישום של הנטיעות דרך הרב יוסף הלוי, היקב ימסור לו העתק מאושר, ושכרו לשנה זו יהיה עשרים וחמישה נפוליון בשני תשלומים. עליו מוטלת ההשגחה רק על כרמים הקשורים ליקב, ואחרי ניסן תרס"ח לא תהיה לו תביעה על היקב.

עיקרי הדברים

- הסדר השגחת ערלה ביקב.
- פשרה בין המשגיח ליקב.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה[1]

לכבוד האדונים הנכבדים מנהלי היקב בראשון לציון ת"ו[2], שלו'[3].

הנני בזה להודיע לכבודם את אשר נגמר אצלינו ע"ד[4] יחושם אל הר' שניאור משגיח הערלה. [המשגיח על איסור ערלה, פירות שלוש השנים הראשונות לנטיעה, בכרמי ראשון לציון]

א) הר"ש[5] מחוייב להביא את ספרי הרישום של הנטיעות לפקידות היקב, ע"י[6] הרב ר'[7] יוסף הלוי, משגיח היקב. ב) פקידות היקב מחוייבת למסור ליד ה"ר[8] שניאור העתקה מדוייקת, מאושרת ע"י הר"י[9] הלוי, מספרי הרישום. ג) בעד הכרמים שיתחיל בעבודה, כל זמן שעוד לא נגמרה העתקה משוכללת, יהיו הספרים המקוריים עצמם ביד הר"ש.

ד) שכירותו של הר"ש על שנה זו, מניסן העבר עד ניסן תרס"ח[10] הבע"ל[11], הוא עשרים וחמשה נאפ'. [עשרים וחמישה נפוליאונים, מטבע זהב צרפתי] מזה יקבל עשרה נאפ' כעת, וחמשה-עשר הנותרים בחודש תשרי הבעל"ט[12]. ה) על הר"ש מוטלת ההשגחה על כל הכרמים שיש לבעליהם איזה יחש להיקב, ולא יותר מזה. ו) אחר הזמן של ר"ח ניסן תרס"ח[13] הבע"ל אין להה"ר[14] שניאור עוד שום תביעה על היקב, ולא רשות לעכב את ספרי הרישום, אם ימצאו אז תח"י[15], [תחת ידו] כ"א[16] למוסרם להיקב ע"י הרב ר"י הלוי.

והנני מוצא לנכון להודיע לכבודם החלטתי זאת.

ברגשי כבוד וברכת ד' מציון.

הק' אברהם יצחק הכהן קוק הנ"ל

1. ב"ה - ברוך השם
2. ת"ו - תבנה ותכונן
3. שלו' - שלום

4. ע"ד - על דבר
5. הר"ש - הרב רבי שם שמתחיל באות ש (כגון שמואל / שלמה / שמעון / שמחה / שאול) - הפירוש המדויק תלוי בשם האדם
6. ע"י - על ידי
7. ר' - רבי
8. ה"ר - הרב רבי
9. הר"י - הרב רבי שם שמתחיל באות י (כגון יעקב / יצחק / יוסף / יהודה / ישראל) - הפירוש המדויק תלוי בשם האדם
10. תרס"ח - השנה תרס"ח (1907/1908)
11. הבע"ל - הבא עלינו
12. הבעל"ט - הבא עלינו לטובה
13. תרס"ח - השנה תרס"ח (1907/1908)
14. לה"ר - לשון הרע
15. תח"י - תחת ידי
16. כ"א - כי אם

אגרות הראי"ה – כרך א' – אגרת קמב

תמצית האגרת

תאריך ומקום: ה' סיון תרס"ח - יפו

נמען: רבני ירושלים: ר' שמואל סלנט, ר' חיים ברלין והראשון לציון ר' אליהו פניז'ל

הרב קוק שמח על מכתבם ומסכים לתקן את הפרשת המעשרות במושבות בפיקוח הוועדים. הרב קוק יכתוב לוועדים בשמם. הרב קוק עומד לסייר במושבות לפיקוח על ערלה וכלאי הכרם, ומעמיד משגיחים בכל מושבה, כי אין עוד מי שיחליף את המשגיח המנוח ר' צבי שניאור.

עיקרי הדברים

- הפרשת מעשרות בפיקוח ועדי המושבות.
- פיקוח על ערלה וכלאי הכרם.
- שיתוף פעולה עם רבני ירושלים.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה[1], עה"ק[2] יפו ת"ו[3], ה' סיון תרס"ח[4].

רב שלו'[5] לכבוד רבנן קדישי, די בקרתא קדישא, הרבנים הגאונים מאורי אור בעיר עז לנו, ירושלים עה"ק ת"ו, וביחוד גאוני עז מיחדי הדיבור של חבה, כ"ק[6] ס"ק[7] הרש"ס[8], [הרב שמואל סלנט, רבה של ירושלים] והגאון ר"ח[9] ברלין, ומעלת ראשון לציון הרה"ג[10] מוהר"א[11] פאניזיל, [הרב אליהו פניז'ל, הרב הראשי הספרדי ("ראשון לציון")] שיחיו כולם לאוי"ט[12], ויזכו לראות פני גואל צדק בב"א[13],

שלו' שלו' בכפילא.

נתמלא ביתי אורה, בקבלת מכתב קדשם, אשר מאז עליו חכיתי, שיופיעו עלי באורם וישעם, בימין ד' רוממה, גאוני טהרה אשר בכלילת יופי עי"ק[14] תובב"א[15], לאמץ זרועי להקים על תלה דת קודש, בישוב החדש בכלל, ובפה עיה"ק[16] יפו והמושבות הסמוכות בפרט. מי יתן והי'[17] זה החלם לברכה, ועוד נוסיף אומץ, שיהי'[18] דיבור של חיבה מצוי תמיד בינינו, להקים תורה ועדות ה' ומשפטיו על ישראל, בקרב עם ד' המתנחלים באה"ק[19], אשר אך זה ראשית דרכם, להרחיב הפעולה על דברים רבים ורמים, אשר ברומו של עולם עומדים, למען יעשה שורש יעקב, המתחיל להכות גזעו על אדמת הקודש, צמח ופרי, "הבאים ישרש יעקב ויציץ ופרח ישראל". [ישעיהו כז, ו]

ועל של עתה באתי, בענין תיקון הפרשת המעשרות ע"י[20] פקוח הועדים. הנה ידי עמכם, רבותי, ובכל אשר ימצא חילי החלש הנני עומד על ימינכם. והנני נכון כעת לכתב בעה"י[21] הרצאת דברי קדשם, והצטרפותי להדר"ג[22] בהסכמה בעה"י, לועדי המושבות, ונראה דבר מה יענוני. ועוד אקוה בקרוב להיות במושבות, לפיקוח עניני הערלה וכלאי הכרם, כדרכי בכל שנה בעזה"י[23], וביחוד שנה זו אשר הננו זקוקים למשגיחים מיוחדים ע"ז[24] בכל מושבה, כי גבר זריז וממולא ובקי בענין כהמנוח הר"צ[25] שניאור ז"ל[26] כמעט שאין למצא, באופן שנוכל למסור על יד אחת ההשגחה הכוללת. וכבר החילותי להעמיד משגיחים פרטיים בכל מושבה ממושבות הכורמים. אמנם הענין צריך עדיין חיזוק, וצור

ישראל ב"ה יאמצנו בישועתו. ובע"ה[27] ע"י הנסיעה נדע בבירור איך להתנהג עם הסדר החדש, ואיך לבצרו ולאמצו, ואקוה להודיע הכל להדר"ג שי'[28]. והנני חותם בברכה ובבקשה רבה, תהי נא ידם הקדושה תמיד יחד עמדי, לרומם הדר קודש ד' בהררי קודש של הישוב החדש, למען שם ד' ולמען עמו ונחלתו. והי' זה שלו' וברכה, כנה"י[29] וכנפש חותם ברגשי קודש ואהבת אומן, מצפה לתשועת ד' ועזו,

הק' אברהם יצחק ה"ק הנ"ל

לפרטי הדברים, איך להתנהג נגד הממאנים, אם ימצאו, צריכים עוד להמתיק סוד בעה"י, בעצת חכמה ותבונה הנ"ל[30]

---

1. ב"ה - ברוך השם
2. עה"ק - עיר הקודש
3. ת"ו - תבנה ותכונן
4. תרס"ח - השנה תרס"ח (1907/1908)
5. שלו' - שלום
6. כ"ק - כבוד קדושת
7. ס"ק - סעיף קטן
8. הרש"ס - הרב שמואל סלאנט
9. ר"ח - ראש חודש
10. הרה"ג - הרב הגאון
11. מוהר"א - מורנו הרב רבי שם שמתחיל באות א (כגון אברהם / אליהו / אהרן / אליעזר) - הפירוש המדויק תלוי בשם האדם
12. לאוי"ט - לאורך ימים טובים
13. בב"א - במהרה בימינו אמן
14. עי"ק - עיר הקודש
15. תובב"א - תבנה ותכונן במהרה בימינו אמן
16. עיה"ק - עיר הקודש
17. והי' - והיה
18. שיהי' - שיהיה
19. באה"ק - בארץ הקודש
20. ע"י - על ידי
21. בעה"י - בעזרת השם יתברך
22. להדר"ג - להדרת גאונו
23. בעזה"י - בעזרת השם יתברך
24. ע"ז - על זה
25. הר"צ - הרב רבי שם שמתחיל באות צ (כגון צבי) - הפירוש המדויק תלוי בשם האדם
26. ז"ל - זכרונו לברכה
27. ובע"ה - ובעזרת השם
28. שי' - שיחיה
29. כנה"י - כנפשו היקרה
30. הנ"ל - הנזכר לעיל